

"Give light and people will find the way"

**spiritual support
for dialysis patients**

Riki Dahan R.N., M.A, Ety Kruzel-Davila M.D

Zehava Gavish R.N., M.A

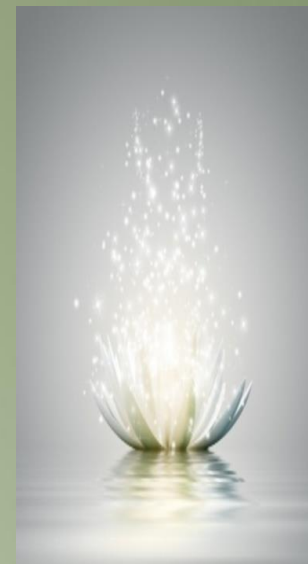
רקע

מטופלים בדיאליזה מתמודדים עם מחלה מסכנת חיים אשר גורמת לאובדנים המשפיעים על המשאבים הפיזיים, הנפשיים, החברתיים והרוחניים. בספרות נמצא שלרווחה הנפשית קיימת השפעה מכרעת על איכות החיים וההרגשה הכללית.

התמיכה הרוחנית היא גישה טיפולית הוליסטית, המעמידה את האדם במרכז ומשלימה את הטיפולים שמספקים תחומי טיפול אחרים, מתוך תשומת לב מיוחדת למימד הרוחני.

התמיכה הרוחנית מתמקדת בריפוי, בהנחיה, בחיזוק, בשחרור ובהעצמה של אנשים, בכל מצב בו הם מצויים (RUMBOLD, 2003)

ליווי רוחני ?
מהיכן התחיל ?

ניצני הליווי הרוחני-

- החל ב- 1925 בארה"ב על ידי הכומר אנטון בויז אשר רצה לשלב דת ורפואה מתוך הבנה שאנשים חולים נוטים לחשוב יותר על החיים, על פרידה ומוות ומשמעות החיים.
- "בעתות משבר, כאשר גורלו של אדם תלוי על מאזניים, אנו עשויים לחשוב באופן מעמיק יותר על הדברים החשובים לנו באמת".
- בישראל נמצא מזה כעשור ובשנת 2014 הוקמה העמותה לליווי רוחני שעוסקת בפיתוח ופיקוח מקצועי. חברים בה כ-100 מלווים.

מהו ליווי רוחני?

- ליווי רוחני, הוא תהליך של ליווי ותמיכה המיועד לסייע לאנשים בעת מצוקה או משבר, אנשים הסובלים ממחלות כרוניות, חווים סבל רב, אנשים הסובלים ממחלה המאיימת על החיים וגם אנשים לפני מותם.
- הוא מכוון אל הצרכים הרגשיים, המחשבתיים והנפשיים. הדגש אינו על הצרכים הפיזיים אלא לצרכים ולמשאבים הרוחניים של האדם.
- לכל אדם עולם רוחני משלו המתפתח ומשתנה במהלך החיים.
- העולם הרוחני ניזון מחינוך, תרבות, חוויות אישיות וחיפוש אישי.
- תהליך הליווי כולל נוכחות והקשבה. במהלך המפגשים מתפתחת בהדרגה קירבה ואמון בין המטפל למטופל המאפשרת לדבר על נושאים שונים כמו כאב וסבל, לדבר על הלא נודע ובכך מאפשרים למטופל להתחבר לעצמו, לדברים החשובים לו כמו זהות ומשמעות שהם מקורות הכוח והחוסן הנפשי.

תפקיד המלווה הרוחני:

לחזק ולתמוך באדם להשיג רגעי שקט
והשלמה עם המצב הקיים, לתת מענה
לצרכים הרוחניים הכוללים חיבורים
לעצמו, לאחרים ולמעבר.

ביחידנו 43 מטופלים בגילאים שונים.

בארבע שנים האחרונות התקיימו מפגשי תמיכה של סטודנטים לליווי רוחני עם כ 90% מהמטופלים ללא הבדל של מין, גיל, דת או רקע תרבותי.

מטרת המפגשים להרחיב את רשת התמיכה במטופלים, לתת מענה לצרכים הרוחניים תוך גיוס המשאבים הפנימיים ושמירה על זהותם בעת מצוקה או סבל ובכך לסייע בהתמודדות היומית עם המחלה והשלכותיה.

המפגשים הותאמו לצרכים האישיים ובהסכמת המטופלים הליווי כלל שימוש בקשת מגוונת של כלים הכוללים הקשבה, אמפתיה, שיח מכיל ותומך, הבעת תקווה, טקסט כתוב, תמונות, מוזיקה, קלפי טיפול, דמיון מודרך ועוד.

ליווי רוחני בדיאליזה

אציג
שני מקרים

מקרה ראשון

מטופלת בת 78, נשואה +2, מבצעת 6 שנים דיאליזה.
מתגוררת בקיבוץ עם בעלה ומטפלת קבועה.
סובלת ממחלת לב איסכמית, קושי בנשימה, סכרת וסיבוכיה,
ארטריטיס המלווה בכאב כרוני והגבלה בתנועה, בעיות במערכת
העיכול. בנוסף סובלת מתחושת בדידות, אובדן משמעות וזהות.
במשך כשנתיים התקיימו מפגשים שכללו טכניקות טיפול שונות ביניהם:
שיח מכיל ותומך, נשימות, דמיון מודרך, תמונות, שימוש בקטעי
מוזיקה ושירה.
בשיחות הועלו נושאים שונים ביניהם מצבה הבריאותי, הדברים
החשובים לה ומשמעותיים בחייה, פגיעה בזהותה עקב התלות וחוסר
התפקוד ועוד.

כמו צמח בר / חוה אלברשטיין

מילים: רחל שפירא

מחר, אני אהיה כה רחוקה, אל תחפשו אותי
מי שידע למחול - ימחל לי על אהבתי,
הזמן ישקיט הכל, אני הולכת לדרכי
זה שאהב אותי ישוב לשדותיכם - מן המדבר
והוא יבין - אני חייתי ביניכם - כמו צמח בר...
...היו ערבי געגועים, היו ימים טרופים
היה כאב חבוי, ורגעים מכושפים
אני אזכור מבט, מגע ידיים בכתפי
אני אהיה לצל חולף בשדותיכם
לסוד נסתר.
היו שלום, אני חייתי ביניכם
כמו צמח בר....

רקמה אנושית אחת / חוה אלברשטיין

מילים: מוטי המר

כשאמות, משהו ממני,
ימות בך,
כשתמות, משהו ממך בי, ימות איתך,
כי כולנו, כן כולנו
כולנו רקמה אנושית אחת חיה
ואם אחד מאיתנו, הולך מעמנו
משהו מת בנו - ומשהו, נשאר איתו
אם נדע, איך להרגיע, את האיבה,
אם רק נדע להשקיט את זעמנו
אם נדע להשקיט
על אף עלבוננו, לומר סליחה
אם נדע להתחיל מהתחלה, כי כולנו...

מטופלת בת 85, א + 7, 11 שנים בדיאליזה.
מתגוררת עם ביתה.

סובלת ממחלות רבות ביניהם: כרון, מחלת
לב איסכמית, חולשה, תיאבון ירוד, לחץ דם
נמוך, אוסטאופורוזיס קשה. בשנים

האחרונות מתמודדת גם עם אובדן ראייה
ועצמות, איום על החיים וקושי להתמודד עם
פרידה ומוות.

במהלך כשנתיים התקיימו מפגשי ליווי שכללו
שימוש בכלי טיפול שונים כגון: שיח מכיל
ותומך, קריאת טקסטים: שירים, ספרות יפה
ופסוקים מהתנ"ך, תמונות טבע, קטעי
מוזיקה, קלפי טיפול ועוד.

בהמשך התקיימו שיחות דינמיות המאפשרות
לגעת בנושאים שקשה לדבר עליהם עם ילדיה
כמו תחושה של תלות, פחד מהשינוי במצבה
הבריאותי המדרדר, איום מתמשך על החיים,
קבלת עזרה ועוד.

מקרה שני

ספר בראשית פרק מט

רק על עצמי/ מילים: רחל המשוררת

• **בראשית מט, א'- ב':** וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו, וַיֹּאמֶר: "הֲאֶסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. הִקְבְּצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם..."

• **בראשית מט, כט'- לג':** וַיֵּצֵאוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: "אֲנִי נֹאֶסֶף אֶל עַמִּי, קִבְּרוּ אֹתִי אֶל אֲבֹתַי, אֶל הַמַּעֲרָה אֲשֶׁר בְּשֵׂדֵה עֶפְרוֹן הַחֲתִי. בַּמַּעֲרָה אֲשֶׁר בְּשֵׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מִמְרָא בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת הַשְּׂדֵה מֵאֵת עֶפְרוֹן הַחֲתִי לְאַחֲזֵית קֶבֶר. שָׁמָּה קִבְּרוּ אֶת אַבְרָהָם וְאֵת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, שָׁמָּה קִבְּרוּ אֶת יִצְחָק וְאֵת רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ, וְשָׁמָּה קִבַּרְתִּי אֶת לֵאָה. מִקְנֵה הַשְּׂדֵה וְהַמַּעֲרָה אֲשֶׁר בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי חֵת". וַיְכַל יַעֲקֹב לְצֹוֹת אֶת בְּנָיו, וַיֹּאֶסֶף רַגְלָיו אֶל הַמֶּטֶה, וַיִּגַּע וַיֹּאֶסֶף אֶל עַמּוּוֹ.

רק על עצמי

לספר ידעתי,

צר עולמי

כעולם נמלה,

גם מסעי

עמסתי כמוה

רב וכבד

מכתפי הדלה.

גם את דרכי - כדרכה אל צמרת -

דרך מכאוב ודרך עמל,

יד ענקים זדונה ובוטחת,

יד מתבדחת שמה לאל...

המטופלים הביעו שביעות רצון מהתהליך התומך
שעזר להתמודד עם קשיים, לדון על פחדים ולקבל
את מצב בריאותם המשנה.

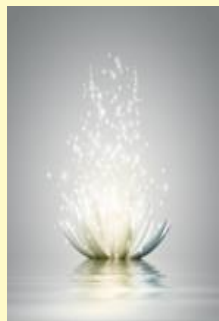
ליווי רוחני מהווה מפגש אנושי המהווה תמיכה
יעילה, מחזקת תקשורת ומסייע ביצירת סביבה
טיפולית תומכת.

ליווי רוחני מסייע להכיר את צרכיהם הרוחניים
של המטופלים ומהווה מקור תמיכה גם בצוות
המטפל.

אנו ממליצים לאמץ תמיכה רוחנית ככלי טיפולי
חיוני ביחידות הדיאליזה בבתי החולים ובקהילה.

הרוב מעוניינים - עלינו להגביר את המודעות
לנושא ולהציע תמיכה רוחנית.

מסקנות והמלצות

תודה
מיוחדת

מר מיכאל שולץ
גב' יהודית רוזנברג
גב' רוני אלמוג
גב' יעל מס
גב' מיכל ארבל

תודה להקשבתכם

מילים: אהוד מנור
לחן: מתי כספי

רוח האדם

היא לא נבהלת כשהגוף פוחד

היא לא נשברת כשהגוף בוגד

כי רוח האדם יכולה לעוף

רוח האדם יכולה לגוף

ואת כל שדי הלב, את כל שדי הכאב

יכולה לגרש

אם רק נבקש, אם רק נתעקש

כי אין לך אימה

שאי אפשר להרחיקה

בנגיעה רכה

בנשיקה